

KATEDRA SLOBODNOG UMA

ČUVANJE OD ZABORAVA

IZVORNE
PJESME
BOŠNJAKA
PRIZRENA

Predgovor

Pjesme koje su se pjevale u prošlom stoljeću na prostorima etničke zajednice Bošnjaka/Našinaca u okolini Prizrena je sadržaj ove zbirke.

Pjesme su kazivali ljudi koji su ih pjevali ili slušali. Njima nije bilo bitno porijeklo pjesme, pa smo se i mi oslobodili primarne želje o porijeklu i autorima tih pjesama.

Teme izvornih ili preuzetih pjesama, nam govore mnogo toga o životu ljudi koji su ih pjevali. Pjesme opisuju život miroljubivih, ne nasilnih ljudi koji su se radovali životu, ljubavi, proljeću, svadbama. One opisuju poslove na njivi, gospodare (gazde), gurbetdžije... Kultni događaji su im svadbe.

Teško se može u pjesmama odrediti u kom vremenskom periodu su se pjevale i to ih čini posebnim.

Nigdje se u pjesmama ne spominju i veličaju ni svoji ni tuđi historijski junaci kao što je slučaj u pjesmama većine etničkih zajednica u okruženju. Rijetko gdje se dotiču neki historijski

dogadaji pa se tako stiče utisak da je zajednica živjela zatvorena u svom svijetu. Sve društvene promjene, ratovi promjena vlasti i država, bolesti za njih su samo prolazne neželjene pojave koje treba sačekati da prođu i zatim nastaviti sa svojim ustaljenim načinom života.

Jednostavnost njihovih života koja se opisuje u pjesmama je suština njihovog načina življenja i čini ih posebnim, nenametljivim podanicima života.

Katedra slobodnog uma

Čini ćare more gospodare

Nivo gluga i široka
Loše ti sa tvoje gospodari
Ljep davaje, voda ne davaja
Voda davaje, odmor ne davaje
Odmor davaje, doma ne puštaje
Doma puštaje, pare ne davaje.
Čini ćare more gospodare
Čini ćare spremaj pare more gospodare.

Pjesma koju su pjevale žene nadničarke (argati) u drugoj polovini prošlog stoljeća, jedna je od najoriginalnijih pjesama koja opisuje odnos između radnica (nadničarki) i gazde (poslodavca).

Koliko god da je socijalizam u to vrijeme, idejno favorizovao radnike, ljudi na margini, u svom siromaštvu bili su izloženi mnogim poniženjima od strane poslodavaca ("gospodara").

Trebalo je na dugoj i širokoj njivi okopati gazdi kukuruz, brati duvan, sakupljati arpadžik od izlaska do zalaska sunca. Dan je trajao kao vječnost zbog posla i straha od gazde. Na kraju dana je bila upitna i isplata. Pjesmu su pjevale nadničarke iz Grnčara pri kraju radnog dana na njivi.

Đurđevo ljeto mori priljeće

Đurđevo ljeto mori priljeće
Đurđev mi travke mori bereše
Majki gi ge u skutoj turaše
Majka mi ge iz skutoj frljaše
Brat mi ge u jaglak bereše
Sestra mi kovčeg redeše.

Zimne mi d'noj projdoja
Đurđevdanske d'noj dojdoja
Da mesimo blage gurabije
Da praćamo dragu na daljeko
U Bosno široko.

Go pitalje bosanke devojke
Koj ti prati blage gurabije?
Mi pratila verna ljuba.

Čija sestra beše na nišaljka

Čija sestra beše na nišaljka
Sestra beše Nehatova
Nehatova sestra Nusretova
Nusretova sestra Čailjova.
Što će braća sestri da donesev
Će gi donesev ruo ne noseno
Ka će vađa Ameru devojaka
T`ge sestra ruo će polazi.
Gi kupilje nojzi milje braća
Da polazi sestra tuguana
Tuguana sestra u tri brata.

Buđenje prirode s proljeća je bio praznik mladosti. Mladi su se okupljali na mjestima gdje je bila postavljena ljuljaška (nišaljka), pored nekog starog hrasta ili vrbe. Pjesmom su se preporučivale i prepoznavale tajne ljubavi i simpatije djevojke koja bi se "nišala". Travke (behar) su bile simbol novog života i ljubavi. Pjesma "Đurđevo ljeto mori proljeće" je bila najpjevanija pjesma u to doba godine.

Radujte se sestre

Radujte se sestre Imerove
Će kitite crveno bajrače
Će vi nosi vaše mlado bratće
Će povede kitene svatovi
Će idev u Soluna grada
Da zimaje solunka devojka
Na solunku bela venčanica
A pod grlo sija žuto zlato
Zlato ckljije ispod belo grlo
Na nusu so tija guste kose
Guste kose tija bujne veđe.

Radujmi se majko

Radujmi se majko Imerova
Će ti dojdev dve ralje gočoj
Će ti idev u Soluna grada
Će zimaje solunka devojka.

Gočoj lupav zemna se trese
Surlje sviriv do Boga se čuje
Čauš vika selo razgovara.

Šo će doje šarena dželjina
Će donesev majki izmečarka
Izmečarka rano da gi stane
Da gi napraj tija blago kave
Da gi pijev sveker i svekrva
Da gi pijev z've i deveri
Da pomete tija ravne dvoraj
Da donese tija ladne vode.

Idem devojka da tražim

Što mi došlje dve ralje gočoj
Da mi igrae svojbine Asanove
Gočoj lupav zemna mi se trese
Surlje sviriv do neba se čuje
Mi ge doču ovčar u planina
Pa poruči ovci kalješasti
Ori ovco moja kalješasto
De te ostajm tuj da te najdem
A ja će idem devojka da tražim.
Kad mi lupa u dajre da gljeda
Kad mi igra oči da poklopi
Kad zbori ka biser da broji
Kad se smeje ka slunce da greje.

Dini nuse glava junakoa

Dini nuse glava junakoa
Da te videt svoje junakoe
Jako si ne nuse potrošila
Što smo imalje sve smo prodalje
Da kupimo zlato nemereno
Da kupimo bela venčanica
Da kupimo šarena anteria.
Mije nuse pare smo nemalje
Pa smo nuse momka tvoega cenilje
Da isplati sve tvoj bordžoj.
Jutre nuse rano da se dineš
Da nagradiš kave svekru i svekrve.
Ajde nuse voloj da upregneš
Če seamo niva najgoljema
Mije nemamo seme da seamo
Če seamo nusine manistre.

Ukni đojko

Ukni đojko visok na visoko
Da te čuje sve tvoa rodbina
Sve otišlo u tudža tudžina
Otvorilje vrata i pendžere
Da slušajet ti što se zaukaše
Dalji đojko pare si nemala
Da gim pratiš jena sitna knjiga
Da pročitaet braća na daljeko
Pa da doet konja da zavodet.

Ukni đojko tivo žalostivo
Ka prežalji lika devojačka
Ka prežalji kosa ajmaljija,
Tvoa bela bošča
Bela bošča slunce prvodansko
A crvena t'vna mesečina.

Majka kara nikoj neja čuje
A svekrva selo razgoara
Neje isto petica i banka
Neje isto svekrva i majka
Neje isto petica i dvojka
Neje isto žena i devojka.

Otuda idev ćift volovi

Otuda idev ćift volovi
Pridi nuse ti da ge otpregneš
Teške pare mi je smo trošilje
Dok smo kupilje bela venčanica.
Ajde nuse šorta da jedemo
U kaljenica mesto mučenica
Ajde nuse dimije da jedemo
U tepsija na mesto kolpita.
Sve borćljije na vrata čukaje
I čukaje i svekra go traživ
Da im plati tija teške borćljoj
Što smo mi je za nusu trošilje.

Centralni događaj zajednice su svadbe. Nusa (dželjina, mlanesta, nevjesta) je oličenje ljepote, skromnosti i pokornosti. Stihovi:

“Gočoj lupav zemna se trese

Surlje sviriv do Boga se čuje”

se često ponavljaju u pjesmama i govore o velikom ushićenju i radosti na svadbama uz muziku goča i zurle.

U drugom djelu se ironično spominju troškovi svadbe za koje su indirektno krivili nusu.

Postoje i tužni detalji udaje i odlazak daleko od svoje rodbine, nelagodan odnos u novoj porodici i prolaznost djevojačke ljepote.

“Ukni đojko tivo žalostivo

Ka prežalji lika devojačka”

Ajde babo

Otvorite u kraj obor,
oz srma nakitite cev dvor.
Ajde, babo
spremi sitne pare,
šećerćika i žito,
a ti, nane zaigraj
oz maša i oz sito.
Sestro mila,
kolo zavedi,
svojbine oko
sebe povedi,
a ti, mili brate
bajrak prifati,
sina da oženi
dočekala mati.

Gočoj neka lupae,
nek odjekoe selo,
nek se poe, nek se igra,
neka bine veselo,
će doe mlanesta
oz gajtan čelo.
Mladoženja čeka
mira nema, dve godine
za ovaj d'n se sprema.

U polje sa žute ose
Na nusu sa ruse kose
U polje je novo selo
Na nusu je nisko čelo.
U polje sa često međe
Na nusu često veđe.
U polje sa t'нке ploče
Na nusu sa crne oči.
U polje je visok moza
Na nusu je kaljem nosa.
U polje je kuća pusta
Na nusu je kutja usta.
U polje je novo trlo
Na nusu je belo grlo.

Pjesma "Ajde babo" je novijeg datuma. Autor pjesme Mersija Omerović, je u uskladila tekst pjesme sa terminima, događajima, emocijama i običajima koji se i danas upražnjavaju.

Bogu brada kućniku nafaka

Bogu brada kućniku nafaka
I nafaka i mlogo berećet
Po berećet Aljiku devojka
Po devojka pobrgo dželjina
Po dželjina sviljena marama
Po marama dve ralje gočovi
Će ženimo Aljika bečara.

Pjesma "Bogu brada kućniku nafaka" je pjesma koja se pjevala na kraju žetve.

Pjevali bi je žetvari domaćinu. Jedan dječak ili djevojčica bi ćutke unosili srp okićen cvijećem u ambar domaćina, simbolično da bi mu naredna žetva bila beričetnija.

Čekaj slunce rano ne zaodaj

Čekaj slunce rano ne zaodaj
Da napisam jena sitna knjiga
Sitna knjiga dragom na daljeko
Ka zn'š da zn'š doma da daješ
Da mi doješ dragi za Đurđevdan
K'd će beremo travke đurđevdanske.

Ore slunce što si na visoko

Ore slunce što si na visoko
Na visoko dvanajes konaka
Moje deca još podaljeko.

Da som zn`la so tebe da pojdem
Da viđi majka milje deca
Milje deca milje unučića
Bez majka u tuđina porasnalje.

Slunce mi se nad rit nadmetnalo

Slunce mi se nad rit nadmetnalo
Tri jetrve mi u dvor sednalje
Salj mi sedet i se dopitujet
Kako koja reda da redoe
Najstara će ogin da naklade
A srednja će u pljevna da ide
A mlada će dvoroj da pomete
A devojka voda da donese.

Sunce (slunce) se često spominje u pjesmama. Ono je moćno, visoko na nebo. Obično je sinonim za vreme dana u kome se događaji opisuju u pjesmi. Sunce je visoko, rano zalazi, podiglo se iznad brda...

Laduj vetre jutre pred obeda

Laduj vetre jutre pred obeda
Da razladiš momče i devojče
Momče žne gore više selo
A devojče dolje u ograđa.
Momče žne dvesta i dva snopa
A devojče trista i tri snopa.
Momče dava konja ispod sedlo
A devojče đerdan ispod grlo.
Momče za groš a dovojče za dukat.

Daj mi Bože jena tiva rosa

Dajmi Bože jena tiva rosa
Da zarosi redom po viljajet
Da iljezev bulje po bostane.

Iljegla Fatima anuma
Raširila skutane kaftani
Da gi se viđiv šarene učkuri.

Dvoroj mete Mejrema devojka

Dvoroj mete Mejrema devojka
Dvoroj mete suzom pokropuje.
A što tije Mejremo devojko?
Odavno roda nesom videla
Jako som ti daljek na daljeko
Loše mi sa sveker i svekrva
Ne puštaet do roda da idem
Loše mi sa z've i deveri
Loše mi sa strine i adžovci
Loše mi sa ujne i dajovci
Niket oni u roda ne puštaet.

Račala kara Fata poračala

Račala kara Fata poračala
Da gi dojde kara Murselj od gurbetlak
Da gi donese kara Murselj buljezije
Da mu nosi kara Fata za Đurđevdan.

Račala kara Fata poračala
Da gi dojde kara Murselj od gurbetlak
Da gi donese kara Murselj široke dimije
Da se promena kara Fata za bratova
svadba.

Račala kara Fata poračala
Da gi dojde kara Murselj od gurbetlak
Da gi razveselji nojzina familjija.

Tino mori Tino

Što si kose bojdosala
Tino mori Tino
Mene boja mi staljalje.

Što si čelo podmaljela
Tino mori Tino
Mene bajrak mi staljalje.

Što si vede čatmosala
Tino mori Tino
Što si oči poklopila
Tino mori Tino
Mi zareklje da negljadam.

Što si nozak kaljemila
Tino mori Tino
Kako kaljem nadučana
Tino mori Tino

Što si usta poklopila
Tino mori Tino
Mi zareklje da nezborim.

Što si grlo varosala
Tino mori Tino

Kako mljeko nevareno
Tino mori Tino

Rasni rasni moj bore zeljeni

Rasni rasni moj bore zeljeni
Da porasneš na jelo visoko
Da ja vidim svojega dragana
Da mu vidim kosa mirišljava
Da mu vidim zeljene čarape
Som ge pljela dve jen d`n do pladne
Som nemala žuto i zeljeno
Som tražila od verne drugarice
Da ispljetem draganu čarape.

Imam muka, muka i veljika

Imam muka, muka i veljika
Ispračam dragog u jadna Amerika
Isporćam ga dolje do livade
Do livade do zelene jabuke.

Pružī ruku da se rukujemo
Tri godine će se tugujemo
Tri godine to je pola veka
Ko će toliko drgane da čeka
Od žalosti ruka ne mu dade.

Zeljen ora

Zeljen ora kraj Morave pao
Udajem se dragi jel ti žao
Udajem se idem na daljeko
Žao mi je što si dugo čeko.
E moj dragi da ti žao bude
Kad te moji svatovi probude
Kad prolazim kraj tvojega dvora
Srce moje prepuknuti mora.

Popularne pjesme iz bližeg i daljeg okruženje su se prilagođavale temama zajednice. U pjesmama bi se ubacivali elementi koji karakterišu zajednicu. Tako u pjesmi "Rasti, rasti moj bore zeleni" postoje detalji kao "zeljene čarape" koji su autentični za zajednicu i boje koje su karakteristične za zajednicu, "žuta i zelena". Priča u pjesmi "Zeljen ora" se u velikoj mjeri poklapa sa pričom o tužnoj ljubavi dvoje mladih iz sela Grnčara pa se smatralo da je to njihova pjesma.

Ne sedi Džemo

Ne sedi Džemo, slobodan Džemo,
Pod taja kruška gornjica.
Ova godina loša godina Džemo
Kauri glava skrenalje,
Tursko devojče grabnalje Džemo
B'š tvoju sestru Rasimu.

Kuje kona Marko u subota

Kuje kona Marko u subota
U subota spreti nedelja
On kuje kon mu podigruje
Dur bre kone viran da oстанеš
Ne te kujem tebe za igrane
Već te kujem tebe će prodajem
Će prodajem za puste pare.

Nelji si se naspala kuzum bela Edije

Nelji si se naspala kuzum bela Edije
Tri večere bez mene
Na četvrta ja dojdo
Kuzum bela Edije
Tebe doma ne najdo
Ja te najdo zad vrata
Kuzum bela Edije
Oz drugoga zboreše
A mene me kudeše
Ne mi turaj iftira
Ćazim glavo pijana
Ja som bila kod majke.
Sulja som koljebala
Ćazim glavo pijana
Bele ruke som šarila.

Ajde doma Emin ago

Ajde doma Emin ago bre fidan bojlljija
Dosta si ljetuav.
Dosta si ljetuav Emin ago bre fidan
bojlljija
Žena ti je bovna,
Žena ti je bovna Emin ago bre fidan
bojlljija
Beljki će ti umre,
Beljki će ti umre Emin ago bre fidan
bojlljija
Deca će ti ostaj,
Deca će ti ostaj Emin Ago bre fidan
bojlljija
Jetim će ti binev,
Jetim ce ti binev Emin ago bre fidan
bojlljija
Koj će ti ge gljeda.

Ja som se napromenila

Ja som se napromenila,
Pa nema koj da me gleda.

Ludo mi, asker, otišlo,
S' kaplara se naljutilo.

S' kaplara se naljutilo,
Kapetan ne mi go pušta.

Kapetan ne mi go pušta,
Da dojde da me rašeta.

Da dojde da me rašeta,
Niz tija belje putine.

Niz tija belje putine,
Na taja careva češma.

Donator projekta “Čuvanje od zaborava je” je
Direktorijat za kulturu omladine i sport opštine Prizren

Pjesme su prikupili aktivisti i volonteri NVO “*Katedra slobodnog uma*”.

Pjesme su kazivali *Zećija Mamuti, Nijat Šašivari, Abdija Vejapi, Barija Šasivari, Nadija Salaji, Mevlja Bajrami, Mersija Omerović*

Grafička obrada i naslovna strana *Nadža Šašivari*
Štampa knjižara *Altera Prizren*

Prizren Decembar 2022.